Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 3 oktober 2019*

”Begäran om förhandsavgörande – Område med frihet, säkerhet och rättvisa – Civilrättsligt samarbete – Tillämplig lag för avtalsförpliktelser – Reglerna om bolag omfattas inte av Romkonventionen och förordning (EG) nr 593/2008 (Rom I) – Förvaltningsavtal som ingåtts mellan en näringsidkare och en konsument och vars enda syfte är att förvalta en kommanditbolagsandel”

I mål C-272/18,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Oberster Gerichtshof (Högsta domstolen, Österrike) genom beslut av den 28 mars 2018, som inkom till domstolen den 20 april 2018, i målet

Verein für Konsumenteninformation

mot

TVP Treuhand- und Verwaltungsgesellschaft für Publikumsfonds mbH & Co KG,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.-C. Bonichot samt domarna C. Toader, A. Rosas, L. Bay Larsen och M. Safjan (referent),

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe,

justitiesekreterare: enhetschefen D. Dittert,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 27 februari 2019,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– Verein für Konsumenteninformation, genom S. Schumacher, Rechtsanwalt,

– TVP Treuhand- und Verwaltungsgesellschaft für Publikumsfonds mbH & Co KG, genom C. Kux, G. Eckert och I. Haiderer, Rechtsanwälte,

– Europeiska kommissionen, genom M. Wilderspin, M. Wasmeier och C. Valero, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 5 september 2019 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

* Rättegångsspråk: tyska.

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 1.2 e och artikel 5.4 b i konventionen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser, öppnad för undertecknande i Rom den 19 juni 1980 (EGT L 266, 1980, s. 1; svensk utgåva, EGT C 15, 1997, s. 70) (nedan kallad Romkonventionen), artikel 1.2 f och artikel 6.4 b i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I) (EUT L 177, 2008, s. 6) (nedan kallad Rom I-förordningen) och artikel 3.1 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT L 95, 1993, s. 29; svensk specialutgåva, område 15, volym 12, s. 169).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Verein für Konsumenteninformation (förening för konsumentinformation, Österrike) (nedan kallad VKI) och TVP Treuhand- und Verwaltungsgesellschaft für Publikumsfonds mbH & Co KG (nedan kallat TVP), ett bolag bildat enligt tysk rätt, angående tillåtligheten av en lagvalsregel som bolaget använder sig av i avtal som ingås med privata investerare.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Romkonventionen

3 I artikel 1 i Romkonventionen, med rubriken ”Konventionens tillämpningsområde”, föreskrivs följande:

”1. Bestämmelserna i denna konvention skall tillämpas på avtalsförpliktelser i de fall då ett val skall göras mellan lagarna i olika länder.

2. De tillämpas inte på

…

e) frågor som omfattas av reglerna om bolag, föreningar och andra juridiska personer, såsom frågor om deras upprättande genom registrering eller på annat sätt, deras rättskapacitet, interna organisation eller upplösning samt om personligt ansvar för delägare eller medlemmar och organ i denna egenskap för bolagets, föreningens eller den juridiska personens förpliktelser,

…”

4 Artikel 5 i konventionen, med rubriken ”Konsumentavtal”, har följande lydelse:

”1. Denna artikel är tillämplig på avtal om leverans av varor eller utförande av tjänster åt en person (konsumenten) för ändamål som kan anses ligga utanför hans affärsverksamhet eller yrkesverksamhet och på avtal om kredit för sådana prestationer.

2. Oavsett bestämmelserna i artikel 3 skall parternas val av tillämplig lag inte medföra att konsumenten berövas det skydd som tillförsäkras honom enligt tvingande regler i lagen i det land där han har sin vanliga vistelseort,

– om avtalet föregicks av ett särskilt anbud riktat till konsumenten i det landet eller av annonsering där och konsumenten där vidtog de för avtalets ingående nödvändiga åtgärderna, eller

– om den andra parten eller dennes representant mottog konsumentens beställning i det landet, eller

– om avtalet avser försäljning av varor och konsumenten reste från det landet till ett annat land och gjorde sin beställning där, förutsatt att konsumentens resa arrangerades av säljaren i syfte att förmå konsumenten att köpa.

3. Oavsett bestämmelserna i artikel 4 skall avtal som den här artikeln är tillämplig på, i avsaknad av lagval enligt artikel 3, vara underkastade lagen i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort, om de ingås under de omständigheter som anges i punkt 2.

4. Denna artikel skall inte tillämpas på

…

b) avtal om utförande av tjänster, om tjänsterna skall utföras uteslutande i ett annat land än det där konsumenten har sin vanliga vistelseort.

…”

Rom I-förordningen

5 Skälen 7 och 25 i Rom I-förordningen har följande lydelse:

”(7) Denna förordnings materiella tillämpningsområde och bestämmelser bör överensstämma med rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (’Bryssel I’) [EGT L 12, 2001, s. 1] och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 864/2007 av den 11 juli 2007 om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser (6) (’Rom II’) [EUT L 199, 2007, s. 40].

…

(25) Konsumenten bör skyddas av sådana regler i det land där han eller hon har sin vanliga vistelseort som inte kan avtalas bort, förutsatt att avtalet har ingåtts som ett resultat av att näringsidkaren bedriver sin affärsverksamhet eller yrkesverksamhet i landet i fråga. …”

6 I artikel 1 i förordningen, med rubriken ”Materiellt tillämpningsområde”, föreskrivs följande:

”1. Denna förordning ska tillämpas på avtalsförpliktelser på privaträttens område i situationer som innebär lagkonflikt.

Den ska i synnerhet inte tillämpas på skattefrågor, tullfrågor och förvaltningsrättsliga frågor.

2. Denna förordning är inte tillämplig på

…

f) frågor som underkastas lagreglerna om bolag, föreningar och andra juridiska personer, såsom frågor om deras upprättande genom registrering eller på annat sätt, deras rättskapacitet, interna organisation eller upplösning samt om personligt ansvar för delägare eller medlemmar och organ i denna egenskap för bolagets, föreningens eller den juridiska personens förpliktelser,

…”

7 Artikel 3 i förordningen har rubriken ”Lagval genom avtal”. I punkt 1 i den artikeln föreskrivs följande:

”På ett avtal tillämpas den lag som parterna har valt. …”

8 Artikel 6 i förordningen, med rubriken ”Konsumentavtal”, har följande lydelse:

”1. Avtal som ingås av en fysisk person för ändamål som kan anses ligga utanför hans eller hennes näringsverksamhet (’konsumenten’), med en annan person som agerar inom ramen för sin näringsverksamhet (’näringsidkaren’), ska utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 5 och 7 vara underkastade lagen i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort, under förutsättning att näringsidkaren

a) bedriver sin affärsverksamhet eller yrkesverksamhet i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort, eller

b) på något sätt riktar sådan verksamhet till det landet eller till flera länder, inbegripet det landet,

och avtalet faller inom ramen för sådan verksamhet.

2. Utan hinder av vad som anges i punkt 1 kan parterna välja tillämplig lag för ett avtal som uppfyller villkoren i punkt 1 i enlighet med artikel 3. Ett sådant val får dock inte medföra att konsumenten berövas det skydd som tillförsäkras konsumenten genom sådana bestämmelser som inte kan avtalas bort enligt den lag som, om inget lagval gjorts, skulle ha varit tillämplig enligt punkt 1.

…

4. Punkterna 1 och 2 ska inte tillämpas på följande avtal:

a) Avtal om utförande av tjänster, om tjänsterna ska utföras uteslutande i ett annat land än det där konsumenten har sin vanliga vistelseort.

…”

Direktiv 93/13

9 I tionde skälet i direktiv 93/13 anges följande:

”Detta direktiv skall … inte göras tillämpligt på bland annat anställningsavtal, avtal om arvsrätt, avtal som gäller familjerättsliga rättigheter samt avtal om upprättande och organisation av bolag.”

10 I artikel 3.1 i direktivet föreskrivs följande:

”Ett avtalsvillkor som inte har varit föremål för individuell förhandling skall anses vara oskäligt om det i strid med kravet på god sed medför en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till nackdel för konsumenten.”

Österrikisk rätt

11 I 6 § 3 Konsumentenschutzgesetz (konsumentskyddslagen) av den 8 mars 1979 (BGB1. 140/1979 (nedan kallad konsumentskyddslagen) föreskrivs följande:

”En avtalsbestämmelse i allmänna affärsvillkor eller i standardavtalsformulär är ogiltig om den är avfattad på ett sådant sätt att den är oklar eller obegriplig.”

12 I 13a § 2 i konsumentskyddslagen föreskrivs följande:

”6 § [ska tillämpas] för att skydda konsumenten, oavsett vilken lag som är tillämplig på avtalet, om avtalet har ingåtts i samband med verksamhet som bedrivs i Österrike av näringsidkaren eller dennes anställda, i syfte att ingå sådana avtal.”

13 864a § Allgemeines Bürgerliches Gestzbuch (ABGB) (allmänna civillagen) av den 1 juni 1811 (JGS nr 946/1811) (nedan kallad allmänna civillagen) har följande lydelse:

”Bestämmelser med ovanligt innehåll som en avtalspart använder sig av i allmänna villkor eller i inträdesavtal ska inte ingå i ett avtal om de missgynnar den andra parten och om denna, med beaktande av omständigheterna, särskilt handlingens yttre utformning, inte hade anledning att förvänta sig sådana bestämmelser, såvida inte den första avtalsparten särskilt har uppmärksammat den andra parten på dessa bestämmelser.”

14 I 879 § allmänna civillagen föreskrivs följande:

”(1) Ett avtal som strider mot ett lagstadgat förbud eller mot god sed är ogiltigt.

…

(3) En avtalsbestämmelse i allmänna villkor eller i inträdesavtal och i vilken en av parternas huvudförpliktelser inte fastställs är ogiltig om den, med beaktande av samtliga omständigheter, medför allvarlig skada för en av parterna.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

15 VKI är en allmännyttig konsumentförening som är etablerad i Österrike. Den har rätt att väcka talan om förbudsföreläggande för att skydda intressena för konsumenter som är bosatta i Österrike.

16 TVP är ett bolag som är etablerat i Hamburg (Tyskland). Det är ett helägt dotterbolag till koncernen MPC Münchmeyer Capital AG Hamburg (nedan kallad MPC-koncernen) som bildar och marknadsför slutna investeringsfonder. Fonderna bildas i form av kommanditbolag som omfattas av tysk rätt, i vilka privata och institutionella investerare kan bli kommanditdelägare.

17 Fram till den 19 december 2014 fanns en överenskommelse om kontroll och vinstuttag mellan TVP och moderbolaget. TVP:s ledning var således underställd MPC-koncernen.

18 Bland de många kommanditbolag som MPC-koncernen har bildat finns Dreiundvierzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland GmbH & Co KG (nedan kallat den 43:e fonden), Einundfünfzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland GmbH & Co KG och Zweiundsiebzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland GmbH & Co KG.

19 TVP är i egenskap av förvaltare och grundande kommanditdelägare bland annat delägare i 43:e fonden, som bildades år 2003. Denna fond marknadsfördes inte endast i Österrike, men ett förvaltningskonto öppnades i en österrikisk bank, till vilket betalningar av beloppet avseende andelarna för de investerare som var bosatta i Österrike skulle göras. Vissa av TVP:s andra fonder marknadsfördes endast i Österrike, däribland Einundfünfzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland (bildad år 2004) och Zweiundsiebzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland (bildad år 2011). TVP har öppnat ett förvaltningskonto i en österrikisk bank för de båda sistnämnda fonderna.

20 Enligt 3 § tredje stycket i 43:e fondens bolagsavtal har TVP rätt att ta in ytterligare kommanditdelägare. Berörda investerare och framtida kommanditdelägare betalar då in ett andelsbelopp till fondens förvaltningskonto. Investerarna inträder således i fonden såsom huvudmän, vilket de gör genom TVP som handlar i egenskap av förvaltare. TVP förvaltar investerarnas andelar på grundval av ett förvaltningsavtal. Samma tillvägagångssätt tillämpas även för de andra fonderna.

21 TVP står inte självt för rekryteringen av dessa investerare, utan den uppgiften utförs av ett annat helägt dotterbolag till MPC-koncernen, nämligen CPM Anlagen Vertriebs GmbH i.L. Riktade anbud och riktad reklam översänds till österrikiska konsumenter genom detta dotterbolag, men även genom andra mellanhänder, såsom österrikiska banker eller investeringsrådgivare, till konsumenter som är bosatta i Österrike. TVP, som varken har driftsställe eller filial i Österrike, har ingen direkt kontakt med kommanditdelägarna och bedriver inte själv någon rådgivningsverksamhet.

22 Investerarna kan bli delägare i fonderna genom att skicka en inträdesanmälan till TVP i form av ett anbud om ingående av förvaltningsavtal. Såsom framgår av beslutet om hänskjutande undertecknade samtliga aktuella investerare i målet vid den hänskjutande domstolen sin teckningsanmälan i Österrike. Andelsbeloppet skulle betalas in till den valda fondens förvaltningskonto, som öppnats i TVP:s namn i en österrikisk bank. Nämnda belopp betalades inte i något fall in till ett tyskt förvaltningskonto.

23 TVP erbjuder investerarna tillhandahållande av en förvaltningstjänst. Den övertar kommanditandelen för investerarens räkning och förvaltar den. TVP utövar, i eget namn men för investerarens räkning, de av investerarens rättigheter som följer av kommanditandelen samt överför vinstuttag och varje annan ekonomisk förmån på grund av andelarna till investeraren. Allteftersom TVP får information från fonden om utvecklingen av verksamheten i det bolag i vilket investerarna har en andel vidarebefordrar den informationen till dem. För dessa tjänster erhåller TVP ett årligt schablonarvode som motsvarar 0,3 procent av investerarens placering.

24 I sina affärsförbindelser med de privata investerarna använder sig TVP av standardavtalsformulär. De nödvändiga åtgärderna (underskrift av inträdesanmälan) vidtogs av investerarna i Österrike och mottogs av TVP:s avtalsparter eller deras avtalsparter i Österrike.

25 TVP utövar sin förvaltning på grundval av ett förvaltningsavtal. I de aktuella förvaltningsavtalen anges bland annat följande:

”Förbundsrepubliken Tysklands rätt tillämpas på detta förvaltningsavtal. Fullgörelseort och ort för behörigt forum för alla tvister som följer av detta avtal liksom för detta avtals ingående är förvaltarens säte, i den mån det enligt lag är tillåtet att avtala om detta.”

26 Detta villkor har inte förhandlats fram individuellt och ingår i standardavtalsformulären. Dessa formulär innehåller inte heller någon tydlig uppgift som medför att den framtida investeraren enkelt kan få kännedom om villkoret.

27 Enligt den hänskjutande domstolen riktar TVP sina tjänster mot den österrikiska marknaden och driver webbplatsen www.tvp-treuhand.at, på vilken användaren hänvisas till den tyska webbplatsen www.tvp-treuhand.de. Domäninnehavare är ett företag i MPC-koncernen som ansvarar för

informationstekniken för hela koncernen. Detta företag handhar även webbplatsens tyska hemsida. Sedan år 2006 kan de österrikiska investerarna anmäla sig på denna webbplats. Sedan år 2011 kan de investerare som uttryckligen anger det rösta online i stället för enbart – som tidigare – skriftligen. Investeraren kan även ta del av en kopia av de skriftliga handlingar som investeraren har fått genom detta medium.

28 VKI yrkade genom talan som väcktes vid Handelsgericht Wien (Handelsdomstolen i Wien, Österrike) den 6 september 2013 att TVP skulle åläggas förbud att, i de allmänna villkor som den lägger till grund för de förvaltningsavtal som den ingår eller i de standardavtalsformulär som används i detta syfte, använda lagvalsregeln och motsvarande villkor, och att åberopa sådana villkor, i sina affärsrelationer med investerare med hemvist i Österrike.

29 Enligt VKI strider lagvalsregeln mot unionsrätt och österrikisk rätt. Den strider i synnerhet mot 6 § 3 i konsumentskyddslagen, men även mot 864a § och 879 § 3 i allmänna civillagen. Enligt artiklarna 4 och 6 i Rom I-förordningen ska lagenligheten av det omtvistade villkoret inte bedömas enligt den rätt som är tillämplig på dessa avtal, utan enligt den rätt som är hänförlig till platsen för den otillåtna handlingen, det vill säga enligt österrikisk rätt. Österrikisk rätt är även tillämplig enligt Romkonventionen och Rom I-förordningen av den anledningen att TVP medvetet har organiserat sin verksamhet på den österrikiska marknaden och att dess tjänster har tillhandahållits i Österrike.

30 Domstolen i första instans biföll talan genom avgörande av den 3 september 2015. Den ålade således TVP, med tillämpning av österrikisk rätt, att upphöra med att använda sig av de villkor som avsågs med talan i sina affärsförbindelser med konsumenter med hemvist i Österrike.

31 Genom beslut av den 13 september 2016 upphävde Oberlandesgericht Wien (Regionala överdomstolen i Wien, Österrike), efter överklagande, detta avgörande och återförvisade målet till domstolen i första instans för vidare handläggning och nytt avgörande. Oberlandesgericht Wien ansåg att prövningen av lagvalsregelns giltighet skulle ske enligt tysk rätt, men att en bestämmelse i allmänna villkor enligt denna rätt är oskälig i den mån den vilseleder konsumenten genom att ge denna intrycket att endast tysk rätt är tillämplig på avtalet, utan att konsumenten upplyses om att denna enligt Rom I-förordningen och Romkonventionen även omfattas av det skydd som han eller hon tillförsäkras genom tvingande bestämmelser i lagen i det land där vederbörande har sin vanliga vistelseort, i detta fall österrikisk rätt. Appellationsdomstolen har anfört att för det fall lagvalsregeln om tillämpning av tysk rätt är giltig, ska lagenligheten av övriga villkor därefter i princip prövas enligt denna rätt. Den anser att det även finns anledning att pröva huruvida tvingande bestämmelser om konsumentskydd i österrikisk rätt utgör hinder för att tillämpa tysk rätt vid bedömningen av huruvida de omtvistade villkoren är lagenliga.

32 Både VKI och TVP överklagade appellationsdomstolens beslut till Oberster Gerichtshof (Högsta domstolen, Österrike). Enligt TVP är Romkonventionen och Rom I-förordningen inte tillämpliga, med hänsyn till att bolagsrättsliga frågor inte omfattas av deras tillämpningsområde. Eftersom det finns en koppling mellan bolagsavtalet och förvaltningsavtalet är huvudmännen i egenskap av delägare direkt delaktiga i bolaget. Undantagen i artikel 5.4 b i Romkonventionen och artikel 6.4 a i Rom I-förordningen ska dessutom tillämpas, eftersom TVP i egenskap av förvaltare utövade en kommanditdelägares rättigheter och följaktligen tillhandahöll tjänster.

33 Mot denna bakgrund beslutade Oberster Gerichtshof (Högsta domstolen) att vilandeförklara målet och att ställa följande frågor till EU-domstolen:

”1) Är artikel 1.2 e i Romkonventionen och artikel i 1.2 f i Rom I-förordningen – i vilka det föreskrivs undantag från nämnda rättsakters respektive tillämpningsområde – även tillämpliga på avtal mellan en huvudman och en förvaltare som innehar en andel i ett kommanditbolag för huvudmannen, i synnerhet om det finns en koppling mellan bolagsavtalet och förvaltningsavtalet?

2) För det fall den första frågan besvaras nekande:

Ska artikel 3.1 i direktiv 93/13 tolkas på så sätt att ett villkor i ett avtal om förvaltning av en kommanditbolagsandel, som ingåtts mellan en näringsidkare och en konsument, vilket villkor inte har varit föremål för individuell förhandling och enligt vilket det är lagen i den stat där kommanditbolaget har sitt säte som är tillämplig, är oskäligt, om det enda ändamålet med förvaltningsavtalet är förvaltning av kommanditbolagsandelen och de rättigheter och skyldigheter som en direkt delägare har tillkommer huvudmannen?

3) För det fall den första eller den andra frågan besvaras jakande:

Blir svaret ett annat om näringsidkaren inte måste bege sig till det land där konsumenten har sin vistelseort för att tillhandahålla de avtalade tjänsterna, men näringsidkaren ändå är skyldig att överföra vinstuttag och andra ekonomiska förmåner som följer av andelen samt vidarebefordra information om utvecklingen av verksamheten i det bolag i vilket konsumenten har en andel? Gör det i detta hänseende någon skillnad om Rom I-förordningen eller Romkonventionen är tillämplig?

4) För det fall den tredje frågan besvaras jakande:

Blir svaret detsamma, om näringsidkaren – förutom att konsumenten undertecknar teckningsanmälan i det land där konsumenten har sin vistelseort – även tillhandahåller information om andelen via internet, och att ett konto till vilket konsumenten ska betala beloppet för andelen har upprättats i det land där konsumenten har sin vistelseort, trots att näringsidkaren inte har förfoganderätt över bankkontot till vilket betalning ska ske? Gör det i detta hänseende någon skillnad om Rom I-förordningen eller Romkonventionen är tillämplig?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

34 Den hänskjutande domstolen har ställt sin första fråga för att få klarhet i huruvida artikel 1.2 e i Romkonventionen och artikel i 1.2 f i Rom I-förordningen ska tolkas på så sätt att avtalsförpliktelser, såsom de som är aktuella i det nationella målet, som följer av ett avtal om förvaltning av en andel i ett kommanditbolag, är undantagna från denna konventions respektive denna förordnings tillämpningsområde.

35 EU-domstolen har härvidlag slagit fast att det i artikel 1.2 f i Rom I-förordningen angivna undantaget från förordningens tillämpningsområde av frågor som underkastas lagreglerna om bolag, föreningar och andra juridiska personer, såsom frågor om deras upprättande genom registrering eller på annat sätt, deras rättskapacitet, interna organisation eller upplösning, endast avser associationsrättsliga aspekter som rör dessa bolag, sammanslutningar och juridiska personer (dom av den 8 maj 2019, Kerr, C-25/18, EU:C:2019:376, punkt 33).

36 Denna tolkning stöds av den rapport om konventionen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser som författats av Mario Giuliano, professor vid universitetet i Milano, och Paul Lagarde, professor vid universitetet Paris I (EGT C 282, 1980, s. 1), enligt vilken uteslutandet av nämnda frågor från tillämpningsområdet för Romkonventionen, vilken, vad gäller förhållandena mellan medlemsstaterna, har ersatts av Rom I-förordningen, avser alla komplexa handlingar som är nödvändiga för att bilda ett bolag eller som reglerar dess interna verksamhet eller dess upplösning, det vill säga handlingar som omfattas av bolagsrätten (dom av den 8 maj 2019, Kerr, C-25/18, EU:C:2019:376, punkt 34).

37 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkterna 49–55 i sitt förslag till avgörande kan sådana transaktioner som försäljning eller förvaltning av bolagsandelar visserligen ge upphov till bolagsrättsliga frågor, medan detsamma inte gäller de avtal som dessa transaktioner grundar sig på. Bland annat medför inte den omständigheten i sig att ett avtal har en koppling till ”frågor som underkastas lagreglerna om bolag” att skyldigheter som följer av detta avtal är undantagna från Rom I-förordningens tillämpningsområde. Dessa frågor ska följaktligen inte förväxlas med avtalsmässiga frågor. I förevarande fall avser den talan som har väckts av VKI huruvida vissa villkor i de aktuella förvaltningsavtalen är oskäliga och, därmed, huruvida dessa villkor kan tillåtas. De frågor som har uppkommit i det nationella målet omfattas följaktligen av området för den lag som är tillämplig på avtalet och, således, av Rom I-förordningen.

38 Domstolen har även slagit fast – beträffande förpliktelser som följer av ett låneavtal som ett bolag ingått före dess gränsöverskridande absorption, vilket avtal innan fusionen genom absorption omfattades av Romkonventionens tillämpningsområde – att den lag som är tillämplig på tolkningen och fullgörandet av dessa förpliktelser efter fusionen fortsätter att vara den som i detta avseende tidigare var tillämplig (se, för ett liknande resonemang, dom av den 7 april 2016, KA Finanz, C-483/14, EU:C:2016:205, punkterna 52–58).

39 Även om parterna i det nationella målet är oense om huruvida huvudmännen har ställning som delägare, är denna fråga, som omfattas av bolagsrätten, emellertid inte avgörande i det nationella målet. Det målet gäller nämligen inte hur omfattande rättigheter och skyldigheter huvudmännen kan ha, enligt den bolagsrättsliga lagstiftning som är tillämplig, i förhållande till kommanditbolagen, eller de skyldigheter som huvudmännen kan ha i förhållande till bolagets utomstående fordringsägare, utan huruvida vissa villkor i förvaltningsavtalen är oskäliga och, därmed, huruvida dessa villkor kan tillåtas.

40 Nyssnämnda villkor, som rör sådana frågor som hur omfattande ansvar TVP har i egenskap av förvaltare, platsen där förvaltningstjänsterna ska tillhandahållas och den lag som är tillämplig på förvaltningsavtalet, syftar till att reglera avtalsförhållandena mellan huvudmän och förvaltare. De omfattas följaktligen av området för *lex contractus*. De skyldigheter som är aktuella i det nationella målet är således inte undantagna från tillämpningsområdet för Romkonventionen respektive Rom I-förordningen.

41 Av det ovan anförda följer att den första frågan ska besvaras enligt följande. Artikel 1.2 e i Romkonventionen och artikel i 1.2 f i Rom I-förordningen ska tolkas på så sätt att avtalsförpliktelser, såsom de som är aktuella i det nationella målet, som följer av ett avtal om förvaltning av en andel i ett kommanditbolag, inte är undantagna från denna konventions respektive denna förordnings tillämpningsområde.

Den tredje och den fjärde frågan

42 Den hänskjutande domstolen har ställt den tredje och den fjärde frågan, vilka ska prövas tillsammans, för att få klarhet i huruvida artikel 5.4 b i Romkonventionen och artikel 6.4 a i Rom I-förordningen ska tolkas på så sätt att det undantag som föreskrivs i dessa bestämmelser omfattar ett förvaltningsavtal, enligt vilket tjänsterna ska tillhandahållas konsumenten, på distans, i det land där denna har sin vanliga vistelseort från ett annat land.

43 Den hänskjutande domstolen har härvidlag tidigare konstaterat att de förvaltningsavtal som tvisten rör är konsumentavtal som kan omfattas av reglerna om konsumentskydd i artikel 5 i Romkonventionen och artikel 6 i Rom I-förordningen. Dessa avtal binder nämligen samman en ”näringsidkare”, i detta fall TVP, som agerar inom ramen för sin näringsverksamhet, med olika investerare i egenskap av ”konsumenter”, det vill säga fysiska personer som, genom att ha ingått nämnda avtal, har agerat för ändamål som kan anses ligga utanför en sådan verksamhet.

44 Vissa avtal undantas emellertid uttryckligen, i punkt 4 i nämnda artiklar, från artiklarnas tillämpningsområde. I synnerhet föreskrivs i artikel 5.4 b i Romkonventionen och artikel 6.4 a i Rom I-förordningen, i samma ordalag, att skyddsreglerna om konsumentavtal inte ska tillämpas på ”avtal om utförande av tjänster, om tjänsterna ska utföras uteslutande i ett annat land än det där konsumenten har sin vanliga vistelseort”.

45 Det framgår av lydelsen av dessa bestämmelser att artikel 5 i Romkonventionen och artikel 6.1 och 6.2 i Rom I-förordningen inte ska tillämpas, för det första, om det finns avtal om utförande av tjänster och, för det andra, om tjänsterna ska tillhandahållas konsumenten uteslutande i ett annat land än det där denna har sin vanliga vistelseort.

46 Vad först avser begreppet ”avtal om utförande av tjänster”, ska detta tolkas på samma sätt som begreppet ”tjänsteavtal” i artikel 4.1 b i Rom I-förordningen och begreppet ”utförande av tjänster” i artikel 5.1 b i förordning nr 44/2001, på så sätt att det avser ett åtagande att utföra en bestämd verksamhet mot ersättning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 8 maj 2019, Kerr, C-25/18, EU:C:2019:376, punkterna 36–41).

47 Det kan i förevarande fall konstateras att förvaltaren enligt sådana förvaltningsavtal som de som är aktuella i det nationella målet utför en verksamhet som består i att förvalta det som har placerats under förvaltning, mot ersättning. Ett sådant avtal ska följaktligen anses avse utförande av tjänster, i den mening som avses i artikel 5.4 b i Rimkonventionen och artikel 6.4 a i Rom I-förordningen.

48 Vad sedan avser det land där konsumenten ska tillhandahållas tjänsterna, finns det anledning att först avgöra huruvida denna fråga ska prövas före fastställandet av den lag som är tillämplig på avtalet eller om den är avhängig av nämnda fastställande.

49 Såsom generaladvokaten har anfört i punkt 71 i sitt förslag till avgörande syftar emellertid frågan om platsen där konsumenten ska tillhandahållas tjänsterna till att fastställa vilken lag som är tillämplig på avtalet. Den ska därför prövas före fastställandet av tillämplig lag.

50 Det framgår härvidlag av den ovan i punkt 36 nämnda rapporten om konventionen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser att undantaget i artikel 5.4 b i Romkonventionen motiveras av att konsumenten, i det fall som avser tjänsteavtal enligt vilka tjänsterna ska utföras uteslutande i ett annat land än det där konsumenten har sin vistelseort, rimligen inte kan förvänta sig att lagen i dennas ursprungsland ska tillämpas med avvikelse från de allmänna reglerna i artiklarna 3 och 4 i denna konvention.

51 Det aktuella undantaget kan således inte tolkas på så sätt att orden ”ska utföras”, i den mening som avses i artikel 6.4 a i Rom I-förordningen, hänför sig till den genom avtal fastställda skyldigheten att tillhandahålla tjänsterna på en bestämd plats, utan att en sådan tjänsteleverantör som TVP skulle tillåtas att välja tillämplig lag, genom att tillämpa ett avtalsvillkor om fastställande av platsen för tillhandahållande, vilket skulle motverka målet att skydda konsumenterna. Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 76 i sitt förslag till avgörande, är det viktigt att kontrollera om det följer av de avtalade tjänsternas natur att de, som helhet, endast kan tillhandahållas i ett annat land än det där konsumenten har sin vanliga vistelseort.

52 När, såsom anges i de avtal som är aktuella i det nationella målet, platsen där prestationen faktiskt ska utföras finns i ett annat land än det där konsumenten drar nytta av denna, ska tjänsterna anses utföras ”uteslutande” i en annan medlemsstat än den där konsumenten har sin vanliga vistelseort endast om konsumenten inte har någon möjlighet att dra nytta av dessa tjänster i det land där vederbörande har sin vistelseort utan måste bege sig utomlands i detta syfte.

53 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 81 i sitt förslag till avgörande förefaller omständigheterna i förevarande fall – nämligen att de nödvändiga beloppen för att bli delägare i bolaget har betalas in till TVP:s förvaltningskonton i Österrike, att TVP har överfört vinstuttag till de österrikiska

konsumenterna till österrikiska konton, att TVP uppfyller de informationskrav som åligger bolaget enligt förvaltningsavtalet genom att skicka rapporterna om sin förvaltning till de österrikiska konsumenterna i Österrike och att TVP förfogar över en webbplats för de österrikiska konsumenterna på vilken dessa kan ta del av information och utöva sin rösträtt – tyda på att dessa tjänster tillhandahålls på distans i det land där konsumenten har sin vistelseort, vilket det ankommer på den nationella domstolen att pröva. Av detta följer att det undantag som föreskrivs i artikel 5.4 b i Romkonventionen och artikel 6.4 a i Rom I-förordningen inte ska tillämpas.

54 Av det ovan anförda följer att den tredje och den fjärde frågan ska besvaras enligt följande. Artikel 5.4 b i Romkonventionen och artikel 6.4 a i Rom I-förordningen ska tolkas på så sätt att det undantag som föreskrivs i dessa bestämmelser inte omfattar ett förvaltningsavtal, enligt vilket tjänsterna ska tillhandahållas konsumenten, på distans, i det land där denna har sin vanliga vistelseort från ett annat land.

Den andra frågan

55 Den hänskjutande domstolen har ställt sin andra fråga för att få klarhet i huruvida artikel 3.1 i direktiv 93/13 ska tolkas på så sätt att ett villkor i ett avtal om förvaltning av en kommanditbolagsandel, som ingåtts mellan en näringsidkare och en konsument, där villkoret inte har varit föremål för individuell förhandling och enligt vilket det är lagen i den stat där kommanditbolaget har sitt säte som är tillämplig, är oskäligt, i den mening som avses i denna bestämmelse.

56 EU-domstolen erinrar inledningsvis om att det i artikel 5.3 i Romkonventionen och artikel 6.1 i Rom I-förordningen föreskrivs att ett konsumentavtal i princip ska vara underkastat lagen i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort.

57 Talan i det nationella målet avser konsumenter som är bosatta i Österrike. Det innebär att de förvaltningsavtal som dessa konsumenter har ingått med TVP i princip ska vara underkastade österrikisk rätt. Det är likväl viktigt att klarlägga huruvida den lagvalsregel som införts i dessa avtal – i vilken lagen på den ort där TVP har sitt säte, nämligen österrikisk rätt, fastställs vara tillämplig – är otillåten av den anledningen att den är oskälig.

58 Det är enligt artikel 5.2 i Romkonventionen och artikel 6.2 i Rom I-förordningen visserligen i princip tillåtet att använda sig av en lagvalsregel. Det ska emellertid erinras om att ett sådant villkor i en näringsidkares allmänna försäljningsvillkor som inte har varit föremål för individuell förhandling och som vilseleder konsumenten genom att ge denna intrycket att endast lagen i den medlemsstat där näringsidkaren har sitt säte ska tillämpas på det avtal som ingås elektroniskt, utan att konsumenten upplyses om att vederbörande enligt artikel 6.2 i nämnda förordning även omfattas av det skydd som han eller hon tillförsäkras genom tvingande bestämmelser i den lag som skulle vara tillämplig i avsaknad av det villkoret – vilket det ankommer på den nationella domstolen att kontrollera mot bakgrund av samtliga relevanta omständigheter – är oskäligt, i den mening som avses i artikel 3.1 i direktiv 93/13 (dom av den 28 juli 2016, Verein für Konsumenteninformation, C-191/15, EU:C:2016:612, punkt 71).

59 Ovannämnda överväganden inskränker sig inte till en viss form för ingående av avtal, nämligen särskilt på elektronisk väg, utan har allmän giltighet. Den hänskjutande domstolen ska på grundval av dessa överväganden följaktligen fastställa att lagvalsregeln i den lag som tvisten rör är oskälig om förutsättningarna i föregående punkt är uppfyllda, vilket det ankommer på nämnda domstol att kontrollera.

60 Av det ovan anförda följer att den andra frågan ska besvaras enligt följande. Artikel 3.1 i direktiv 93/13 ska tolkas på så sätt att ett villkor i ett avtal om förvaltning av en kommanditbolagsandel, såsom de förvaltningsavtal som är aktuella i det nationella målet, som ingåtts mellan en näringsidkare och en

konsument – där villkoret inte har varit föremål för individuell förhandling och enligt vilket det är lagen i den medlemsstat där kommanditbolaget har sitt säte som är tillämplig – är oskäligt, i den mening som avses i denna bestämmelse, om det vilseleder konsumenten genom att ge denna intrycket att endast lagen i den medlemsstaten ska tillämpas på avtalet, utan att konsumenten upplyses om att vederbörande enligt artikel 5.2 i Romkonventionen och artikel 6.2 i Rom I-förordningen även omfattas av det skydd som han eller hon tillförsäkras genom tvingande bestämmelser i den nationella rätt som skulle vara tillämplig på vederbörande i avsaknad av det villkoret.

Rättegångskostnader

61 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

1) **Artikel 1.2 e i konventionen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser, öppnad för undertecknande i Rom den 19 juni 1980, och artikel i 1.2 f i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I) ska tolkas på så sätt att avtalsförpliktelser, såsom de som är aktuella i det nationella målet, som följer av ett avtal om förvaltning av en andel i ett kommanditbolag, inte är undantagna från denna konventions respektive denna förordnings tillämpningsområde.**

2) **Artikel 5.4 b i konventionen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser och artikel 6.4 a i förordning nr 593/2008 ska tolkas på så sätt att det undantag som föreskrivs i dessa bestämmelser inte omfattar ett förvaltningsavtal, enligt vilket tjänsterna ska tillhandahållas konsumenten, på distans, i det land där denna har sin vanliga vistelseort från ett annat land.**

3) **Artikel 3.1 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal ska tolkas på så sätt att ett villkor i ett avtal om förvaltning av en kommanditbolagsandel, såsom de förvaltningsavtal som är aktuella i det nationella målet, som ingåtts mellan en näringsidkare och en konsument – där villkoret inte har varit föremål för individuell förhandling och enligt vilket det är lagen i den medlemsstat där kommanditbolaget har sitt säte som är tillämplig – är oskäligt, i den mening som avses i denna bestämmelse, om det vilseleder konsumenten genom att ge denna intrycket att endast lagen i den medlemsstaten ska tillämpas på avtalet, utan att konsumenten upplyses om att vederbörande enligt artikel 5.2 i konventionen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser och artikel 6.2 i förordning nr 593/2008 även omfattas av det skydd som han eller hon tillförsäkras genom tvingande bestämmelser i den nationella rätt som skulle vara tillämplig på vederbörande i avsaknad av det villkoret.**

Underskrifter